

Lidská kultura je poprvé existenčně ohrožena.

Biosféra, schopná pojmout a ochránit četné regionální kultury, globální silně integrovanou protipřírodní kulturu dlouhodobě neunes. Budoucnost lidského rodu záleží nyní na tom, co uděláme. Pro udržení přírodních podmínek obyvatelnosti Země

potřebujeme nový obraz světa,

potřebujeme pokoru a úctu k přírodním procesům, které člověka přesahují.

Více k tomuto tématu najdete v knize

Josef Šmajš – Ohrozená kultura

Vydavatelství PRO, s.r.o. • Prof. L. Sáru 1, 974 01 Banská Bystrica • Tel: 048 41 41 331; objednavky@pro.sk



Nájemní smlouva se Zemí • A Lease on Planet Earth • Nájomná zmluva so Zemou

Preamble: Na životem kypící Zemi se lidé objevili na konci třetihor. Živé přírodě, již byli evolučně přizpůsobeni, filosoficky rozumět nemohli. Lidská psychika, která řídila proces dobývání přírody, byla nastavena na lhostejnost k širším souvislostem a k vzdálenější perspektivě. Dnes jsme již Zemi dobyli a obsadili, tkáň jejího života narušili obdělávanou půdou, sevěli dálnicemi a městy, zatlačili stavbami, betonem a asfaltem. Navzdory tomu bude však o naší druhové existenci rozhodovat příroda. Abychom předčasně nevyhynuli, potřebujeme expanzi kultury zastavit, uzavřít nájemní smlouvu se Zemí.

1. **Země je v naší galaxii**, v Mléčné dráze, patrně jedinou živou planetou. Tato planeta, která je přirozeným domovem všech svých vzájemně závislých živých bytostí, nemůže patřit žádné z nich: žádné populaci, ani biologickému druhu. Nemůže patřit ani člověku jako druhu, který vytváří kulturu. Jsme dočasnými nájemníky Země.

2. **Život je velkým experimentem** kosmické evoluce na naší planetě. V živých systémech je obsaženo, a jazykem nukleových kyselin i přímo zapsáno, fantastické množství přirozené informace. Kulturou způsobené vymírání biologických druhů je proto nejen zbytečnou ztrátou biologickou, ale také nenahraditelnou ztrátou informační.

3. **Kultura je planetárním výtvorem člověka** jako druhu. Přirozená evoluce jejím prostřednictvím jako by testuje nejen adekvátnost lidského díla hostitelskému prostředí Země, nýbrž i zdatnost své biologické konstrukce člověka. Testuje lidskou přirozenost: odvážnou lidskou kreativitu i lidskou pokoru před staršími, rozsáhlejšími a mocnějšími tvořivými silami vesmíru.

4. **Konflikt kultury s přírodou**, který vyvolává úbytek přirozeného prostředí Země, nemůže zničit přírodu, nýbrž kulturu. Máme-li tuto existenční krizi přežít, musíme přírodě vědomě ustoupit, protipřírodní duchovní i materiální kulturu musíme naturalizovat. Předpokládá to změnu struktury, rozsahu a strategie kulturního systému, nikoli změnu člověka jako organismu.

5. **Globalizovaná kultura znehodnocuje** i tradiční strukturu a obsah školního vzdělání. Škola nám i dnes předává mnoho užitečných poznatků, ale v senzitivní fázi lidské ontogeneze, v níž se poznání relativně snadno spojuje s hodnotami, nerozvíjí k přírodě uctivé myšlení. Ze školy nevíme, co je příroda a přirozená evoluce, nevíme, že člověk po svém vzniku rovněž zažehl evoluci – jemu samému potenciálně nebezpečnou protipřírodní evoluci kulturní.

6. **Technický pokrok**, který byl dlouho synonymem lidského vzestupu, se stává jeho hrozbou. Znehodnocuje i sebezáchovnou roli tradiční lidské pokory. Nelze již spoléhat na vrozenou pokoru nepatrného člověka před mohutnými silami přírody, nýbrž pouze na pokoru filosoficky zdůvodněnou, plynoucí z rozpoznání destruktivních účinků naší hrubé civilizační síly na jemné předivo pozemského života.

7. **Člověk je poprvé odpovědný** za svou druhovou existenci. Pochopení a přijetí této odpovědnosti však závisí na opuštění úzkých morálních, fyzikálních a technických hledisek, vyžaduje biologický a medicínský přístup, předpokládá evolučně ontologický pohled na svět. Patrně jen ten může nezasvěceně veřejnosti ukázat, že lidská druhová existence stojí a padá s rozsahem, integritou a evolučně dosaženou vyspělostí biosféry. V rozvrácené biosféře nebude ani člověk přírodou chráněným druhem.

Stále větší část našich těžkostí vzniká z toho, že jednotlivci i instituce jednají a rozhodují podle zastaralého obrazu světa, v rozporu s principy oboustranně výhodné nájemní smlouvy se svým přirozeným domovem. **Proto se obracíme nejen na intelektuální veřejnost, ale i na politiky a všechny odpovědné občany: myslíte a jednejte v souladu se zásadami dlouhodobě možné spolupráce se Zemí.** Neponechá-li kultura přirozené evoluci záměrně jistou část planety, lidé nebudou moci využít rámcově biologicky stanovený čas své druhové existence.

Preamble: Human beings appeared on the planet Earth, a world teeming with life, at the end of the Tertiary Period. They were unable to understand philosophically the evolutionary forces of the living nature that they had unwittingly adapted to. The human psyche controlling the process of conquering Nature was programmed to an attitude of indifference towards any general consequences in the distant future. Today we have conquered and occupied the Earth, disturbed her precious body by cultivating the land, shackled her with motorways and cities, and pushed back her frontiers with buildings, concrete and asphalt paving. In spite of all this, it will be Nature that makes the final decision about the continued existence of our species. To prevent our premature extinction we will have to put a brake on various kinds of cultural expansion and sign a leasehold agreement with Planet Earth.

1. **The Earth is probably the only life-supporting planet in our galaxy**, the Milky Way. This planet, which is the natural home to all of the mutually interdependent, living creatures on it, cannot belong to any one of them; it cannot belong to any single population or biological species. It cannot belong to human beings, who as a species have created what we think of as culture. We are only temporary occupants of the Earth.

2. **Life is the great experiment** of cosmic evolution on our planet. Living systems contain fantastic amounts of natural information inscribed in the language of nucleic acid. The direct and indirect extinction of biological species as a result of man's culture is therefore not only an unnecessary biological loss but also an irretrievable loss of information.

3. **Culture is the global creation of humankind** as a species. It is the means by which natural evolution not only tests the relevance of human performance in relation to the host environment of the Earth, but also tests the success of the human biological structure. It tests the human constitution: the resilience of human creativity and human submission relative to the older and greater creative forces of the universe.

4. **The conflict between Culture and Nature**, resulting in the depletion of the Earth's natural environment, cannot destroy Nature, but it can destroy Culture. If we want to survive this existential crisis we must willingly give way to Nature; we have to naturalize our anti-natural spiritual and material cultures. This will require a change in the structure, range and strategy of cultural systems, not a change in human beings as an organism.

5. **Globalized Culture also impairs** the traditional structure and contents of education and schooling. Even though schools continue to present a great deal of knowledge that is useful for everyday living, schools fail to develop respectful attitudes towards Nature during the sensitive period of human ontogenesis when knowledge is so easily connected with values. Schools do not tell us what Nature and natural evolution are; we are not taught that man, after his origination as a species, also initiated an evolutionary process – Cultural Evolution, which is both potentially threatening to humanity, and also inherently anti-Nature.

6. **Technical progress**, which has too easily been identified with human progress as such, has become a threat to humanity itself. It depreciates amongst other things the self-preservation role of traditional human humility. We can no longer rely on the natural submissiveness of inconsequential human beings towards the tremendous powers of Nature; there can only be a philosophically-justified humility based on an analysis of the destructive effects of our civilization's unscrupulous forces upon the delicate fabric of terrestrial life.

7. **For the first time humanity is responsible** for the survival of its own species. An understanding and acceptance of this responsibility requires abandoning narrow-minded moral, physical and technological approaches; it requires biological and medical approaches and an evolutionarily ontological view of the world. It is only this type of perspective that can possibly persuade the general public that the existence of the human species is critically dependent on the diversity, integrity and evolutionarily-achieved maturity of the biosphere. In a disrupted biosphere, mankind will not even have the status of a Nature-protected species.

An ever increasing number of our problems are caused by the fact that individuals and institutions operate and make decisions based on an obsolete view of the world, and by the additional fact that these decisions stand in opposition to the principles of a mutually-advantageous lease on their natural home. **That is why we appeal not only to scholars, but to politicians and all responsible citizens as well to think and act in accordance with the long-term principles of a sustainable partnership with the Earth.** Unless Culture reserves a certain part of our planet for the evolution of Nature, people will not be able to enjoy the biologically-determined lifespan of their own species.

Preamble: Na Zemi prekypující životom sa ľudia objavili na konci trefohôr. Živej prírode, ktorej boli evolučne prispôsobení, filozoficky rozumieť nemohli. Ľudská psychika, ktorá riadila proces dobývania prírody, bola nastavená na ľahostajnosť k širším súvislostiam a k vzdialenejšej perspektíve. Dnes sme už Zem dobyli a obsadili, tkanivo jej života sme narušili obrábanou pôdou, zovrelí diaľnicami a mestami, zatlačili stavbami, betónom a asfaltom. Napriek tomu bude však o našej druhovej existencii rozhodovať príroda. Aby sme predčasne nevyhynuli, potrebujeme zastaviť expanziu kultúry, uzavrieť nájomnú zmluvu so Zemou.

1. **Zem je v našej galaxii** – v Mliečnej dráhe – zrejme jedinou živou planétou. Táto planéta, ktorá je prirodzeným domovom všetkých svojich, navzájom od seba závislých živých bytostí, nemôže patriť žiadnej z nich: žiadnej populácii, ani biologickému druhu. Nemôže patriť ani človeku ako druhu, ktorý vytvára kultúru. Sme dočasnými nájomníkmi Zeme.

2. **Život je veľkým experimentom** kozmickej evolúcie na našej planéte. V živých systémoch je obsiahnuté a jazykom nukleových kyselin aj priamo zapísané fantastické množstvo prirodzenej informácie. Vymieranie biologických druhov spôsobené kultúrou je preto nielen zbytočnou biologickou stratou, ale aj nenahraditeľnou stratou informačnou.

3. **Kultúra je planetárnym výtvorom človeka** ako druhu. Prirodzená evolúcia jej prostredníctvom akoby testovala nielen adekvátnosť ľudského diela hostitelskému prostrediu Zeme, ale aj vyspelosť biologickej konštrukcie človeka. Testuje ľudskú prirodzenosť: odvážnu kreativitu človeka a jeho pokoru pred staršími, rozsiahlejšími a silnejšími tvorivými silami vesmíru.

4. **Konflikt kultúry s prírodou**, ktorý vyvoláva úbytok prirodzeného prostredia Zeme, nemôže zničiť prírodu, ale kultúru. Ak máme túto existenčnú krízu prežiť, musíme prírode vedome ustúpiť, musíme naturalizovať protiprírodnú duchovnú i materiálnu kultúru. Predpokladá to zmenu štruktúry, rozsahu a stratégie kulturného systému, nie zmenu človeka ako organizmu.

5. **Globalizovaná kultúra znehodnocuje** aj tradičnú štruktúru a obsah školského vzdelávania. Škola nám aj dnes dáva mnoho užitočných poznatkov, ale v senzitivnej fáze ľudskej ontogenézy, v ktorej sa poznanie relatívne ľahko spája s hodnotami, nerozvíja myslenie založené na úcte k prírode. Zo školy nevieme, čo je príroda a prirodzená evolúcia, nevieme, že človek po svojom vzniku takisto zapálil evolúciu – jemu samému potenciálne nebezpečnú protiprírodnú evolúciu kulturnú.

6. **Technický pokrok**, ktorý bol dlho synonymom ľudského vzostupu, sa stáva jeho hrozbou. Znehodnocuje aj sebezáchovnú rolu tradičnej ľudskej pokory. Už sa nemožno spoliehať na vrodennú pokoru nepatrného človeka pred mohutnými silami prírody, ale len na pokoru filozoficky zdôvodnenú, vyplývajúcu z rozpoznania deštruktívnych účinkov našej hrubej civilizačnej sily na jemné pradiivo pozemského života.

7. **Človek je prvý raz zodpovedný** za svoju druhovú existenciu. Pochopenie a prijatie tejto zodpovednosti však závisí od opustenia úzkych morálnych, fyzikálnych a technických hľadísk, vyžaduje biologický a medicínsky prístup, predpokladá evolučne ontologický pohľad na svet. Zrejme iba ten môže nezasvätené verejnosti ukázať, že ľudská druhová existencia stojí a padá s rozsahom, integritou a evolučne dosiahnutou vyspělostou biosféry. V rozvrátenou biosfére nebude ani človek prírodou chráněným druhom.

Čoraz väčšia časť našich ťažkostí vzniká z toho, že jednotlivci aj inštitúcie konajú a rozhodujú podľa zastaralého obrazu sveta, v rozpore s princípmi obojstranne výhodnej nájomnej zmluvy so svojim prirodzeným domovom. **Preto sa obraciam nielen na intelektuálnu verejnosť, ale aj na politikov a všetkých zodpovedných občanov: myslíte a konajte v súlade so zásadami dlhodobo možnej spolupráce so Zemou.** Ak kultúra neponechá prirodzenej evolúcii zámerne istú časť planety, ľudia nebudú môcť využiť rámcovo biologicky stanovený čas svojej druhovej existencie.